

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра мовної та психолого-педагогічної підготовки

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 053 «Психологія»
за освітньою програмою «Психологія»
на тему «Соціально-психологічні детермінанти задоволеності життям у
молодіжному середовищі»

Виконавець:

здобувачка 4 курсу 4 зф12 групи
факультету ЦЗФН

Косарева Марія Сергіївна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

к.пед. н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)

Чусова Ольга Миколаївна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Сучасні виклики сьогодення спричиняють погіршення ментального здоров'я та життєздатності молоді, знижуючи ефективність у навчальній та професійній діяльності. Відчуття задоволеності життям серед молоді виступає важливим показником їхнього психічного здоров'я, рівня пристосованості до змін та уміння успішно адаптуватися до життя, що набуває особливої уваги в умовах соціальної нестабільності та військових дій. Задоволеність життям виступає важливим ресурсом життєздатності особистості юнаків, підтримуючи мотивацію, життєстійкість та соціальну активність у всіх сферах життя.

Дослідження феномену задоволеності життям людини представлені достатньо широко в зарубіжній (А. Калл, А. Маслоу, А. Румінський, Б. Анджей, Д. Роман, Д. Селла, З. Фрейд, Е. Дінер, К. Юнг, М. Спрангерс, Н. Ааронсон, Р. Вінховен, С. Кааса, С. Ковалик, Я. Чапінський) та сучасній вітчизняній науковій літературі (В. Дяченко, В. Мунасіпова-Мотяш, Д. Дубініна, Д. Бобкової, Ж. Вірної, І. Горбаль, Л. Березовської, Л. Сердюк, Л. Ляшко, Н. Волинець, Н. Грисенко, Н. Коструби, Н. Савелюк, О. Кузьмінської, О. Сеник, О. Чиханцова, Т. Данильченко, Т. Скрипаченко, Т. Чернявська, Ю. Швалб).

Незважаючи на досягнення сучасної науки щодо розуміння проблематики задоволеності життям, потребує дослідження чинників та факторів задоволення життям в молодіжному середовищі, які є досить рідкісними, некомплексними, несистемними. Таким чином, тема кваліфікаційної роботи відповідає нагальним потребам суспільства, сприяє розвитку теоретичних знань і практичних рекомендацій щодо підвищення рівня задоволеності життям молоді, що є запорукою їхнього успішного соціального становлення та особистісного розвитку.

Об'єкт дослідження: феномен задоволеності життям у молодіжному середовищі.

Предмет дослідження: соціально-психологічні детермінанти задоволеності життям у молодіжному середовищі.

Мета дослідження полягає в науково-теоретичному обґрунтуванні та емпіричному дослідженні соціально-психологічних детермінант задоволеності життям у молодіжному середовищі.

Завдання дослідження:

1. На основі аналізу науково-психологічної літератури з'ясувати ступінь розробленості проблеми задоволеності життям у вітчизняних та зарубіжних психологічних дослідженнях.
2. Проаналізувати психологічні особливості задоволеності життям у молодіжному середовищі.
3. Визначити соціально-психологічні детермінанти задоволеності життям юнаків.
4. Обґрунтувати обрані методики емпіричного дослідження факторів задоволеності життям юнаків.
5. Описати і проаналізувати результати емпіричного дослідження.

6. Розробити програму соціально-психологічного впливу на молодіжне середовище для підвищення задоволеності життям юнаків.

Для вирішення поставлених завдань у роботі використано такі методи дослідження: *теоретичні*: аналіз наукової літератури з метою визначення й теоретичного обґрунтування проблеми задоволеності життям; синтез, узагальнення, систематизація для теоретичного тлумачення задоволеності життям у молодіжному середовищі; *емпіричні*: діагностичні (анкетування, опитувальник, психодіагностичні методики), формуючий експеримент; *статистичні* методи для опрацювання отриманих даних і встановлення кількісної залежності між досліджуваними явищами й процесами – методи математико-статистичного аналізу та обробки даних: кількісний та якісний аналіз результатів дослідження з метою узагальнення даних експериментальної роботи, методи математичної статистики, зокрема t-критерій Стюдента для виявлення статистичної значущості отриманих результатів.

На різних етапах дослідження використовувався комплекс психодіагностичних методик: методика «Когнітивні особливості суб'єктивного благополуччя (КОСБ-3)» (О. Калюк О. Савченко), методика «Модифікована шкала суб'єктивного благополуччя БІБІСІ» (адаптація Л. Карамушки, К. Терещенко, О. Креденцер), методика «Індекс життєвої задоволеності» Б. Ньюгартен в адаптації Н. Паніної, методика дослідження психологічного благополуччя особистості (С. Забаровської, О. Кресан).

Експериментальна база дослідження. В емпіричному дослідженні прийняли участь 80 респондентів – здобувачів навчальних закладів вищої освіти м. Одеси.

Практичне значення дослідження полягає в розробленні методики діагностики рівнів задоволеності життям молоді та авторської програми соціально-психологічного впливу на молодіжне середовище для підвищення задоволеності життям юнаків. Матеріали дослідження можуть бути використані при підготовці навчальних курсів з дисциплін «Етнопсихологія», «Психологія ідентичності», «Психологія особистості», «Соціальна психологія».

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати бакалаврської роботи висвітлено у тезах доповіді на IX міжнародній науково-теоретичній конференції «Формування інноваційного потенціалу світової науки» (м. Вотерфорд, Ірландія, 12 травня 2025 р.)

Структуру та обсяг кваліфікаційної роботи представлено вступом, двома розділами, висновками до кожного з розділів, загальними висновками, списком використаних джерел (69 найменувань). Робота містить 5 додатків на 8 сторінках, 19 таблиць, 5 рисунків. Загальний обсяг основного тексту – 63 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми роботи, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, наукову новизну і методи дослідження.

У першому розділі «Теоретико-методологічні основи дослідження проблеми задоволеності життям у молодіжному середовищі» з'ясовано сутність задоволеності життям в різноманітних наукових підходах, розглянуто психологічні особливості молоді, обґрунтовано сутність молодіжного середовища, виокремлено складові компоненти якості життя молоді, визначено задоволеність життям молоді як суб'єктивну інтегральну оцінку життєздатності особистості, описано види та структурні компоненти задоволеності життям, розглянуто групи факторів задоволеності життям, виокремлено та проаналізовано соціально-психологічні детермінанти задоволеності життям у молодіжному середовищі

У другому розділі «Емпіричне дослідження соціально-психологічних детермінант задоволеності життям у молодіжному середовищі» обґрунтовано вибір психодіагностичних методик, здійснено аналіз та обговорення отриманих результатів констатувального експерименту, створено авторську модель соціально-психологічного впливу на молодіжне середовище для підвищення рівня задоволеності життям юнаків та тренінгову програму «Шлях до щасливого життя: тренінг задоволеності собою та світом», експериментально перевірено ефективність їх впровадження.

ВИСНОВКИ

Узагальнені результати проведеного дослідження дали змогу сформулювати основні висновки:

1. У кваліфікаційній роботі наведено теоретичне узагальнення та практичне розв'язання наукової проблеми детермінації задоволеності життям молоді. Проаналізовано різноманітні напрямки дослідження вищезазначеної дефініції (аксіологічний, середовищний, емотивний, функціональний, інтегративний) та підходи (об'єктивний, суб'єктивний, психологічний, інтегративний). Визначено, що задоволеність життям – це інтегральний психологічний стан, який відображає суб'єктивну оцінку особистістю якості власного життя, ступеня реалізації її потреб, прагнень і цілей, а також відповідності між бажаним (ідеальним) та реальним станом справ у різних сферах життєдіяльності. З'ясовано компоненти задоволеності життям: когнітивний, афективний, особистісний, соціальний, фізіологічний, духовний.

2. Схарактеризовано психологічні особливості задоволеності життям у молодіжному середовищі: зростання усвідомлення особистісної індивідуальності та сприйняття її суспільством, власне світосприймання, формування емоційно-ціннісного ставлення до себе та поведінкових експектацій, актуалізація самовизначення: в утвердженні певного способу життєдіяльності, реалізації планів в професійному самоствердженні, орієнтація на майбутнє, усвідомлення життєвих перспектив: визначити своє призначення в світі та зайняти усвідомлену позицію дорослого, зростання великої цікавості до проблем: щастя, любові, дружби, обов'язку; відбувається інтеграція особистості юнаків в суспільстві, набуття почуття цілісності та різних форм ідентичності (гендерної, професійної, соціальної),

формуються ціннісні світоглядні орієнтації, самоповага, самосвідомість, відповідальність.

3. Визначено соціально-психологічні детермінанти задоволеності життям юнаків: якість міжособистісних стосунків, самоприйняття і особистісне зростання, відсутність надмірної залежності від думки оточуючих, соціальні очікування і відповідність їм, матеріальне благополуччя і умови життя, перспективність і життєва орієнтація, свобода, творчість і самовираження.

4. Розроблено методику діагностування рівня задоволеності життям молоді та її соціально-психологічних детермінант. Для діагностування обрано методики: «Когнітивні особливості суб'єктивного благополуччя (КОСБ-3)» (О. Калюк О. Савченко), «Модифікована шкала суб'єктивного благополуччя БІБІСІ» (адаптація Л. Карамушки, К. Терещенко, О. Креденцер), «Індекс життєвої задоволеності» Б. Ньюгартен в адаптації Н. Паніної, методика дослідження психологічного благополуччя особистості (С. Забаровської, О. Кресан).

5. Побудовано і апробовано модель соціально-психологічного впливу на молодіжне середовище для підвищення задоволеності життям юнаків шляхом активізації внутрішніх резервів молодої людини, формування позитивної життєвої перспективи, підвищення адаптивності до соціальних змін, зміцнення почуття смислу життя та суб'єктивного контролю над подіями.

6. Результати експериментального дослідження засвідчили позитивну динаміку рівнів задоволеності життя юнаків. В експериментальній групі зафіксовано статистично значимі позитивні зміни в перерозподілі рівнів. Після впровадження тренінгової програми відбулися позитивні зрушення: суттєво зменшилась кількість юнаків експериментальної групи із низьким рівнем задоволеності життя (з 47% до 20%), з середнім рівнем збільшилася до 43 %, з високим – збільшилася з 18 % до 43 %. Найбільше зростання зафіксовано: у компонентах психологічного благополуччя (позитивна картина світу та «Я»), у ставленні до майбутнього (мотивація, цілеспрямованість), у соціальній сфері (відчуття підтримки, міжособистісна залученість). У контрольній групі респондентів суттєвих змін не відбулося. Для визначення достовірності отриманих даних використано t-критерій Стьюдента.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми детермінації задоволеності життям у юнаків. Подальша перспектива вивчення полягає у більш ґрунтовному теоретичному і практичному дослідженні корекції рівня задоволеності життям майбутніх фахівців різних напрямків спеціалізації задля оптимізації їх професійно-особистісного становлення.